

עקספרעס

Adres redakcji i administracji Radom, Żeromskiego 5

7 września 1933 r.

ראדאמער דאנערשטאג פ' תבא טז אבול תרצ"ג

ארוועלטליכע יודישע קאנפערענץ

פייערליך געעפנט אין זשענעווע

שענדליכע היטלעריסטישע פראוואקאציע. — איינדרוקפולע ערעפערונגען-רעדע פון סטיפעז ווייז. — די קאנפערענץ וועט פראקלאמירען א שארפע פאיקאט פון מערדער-דייטשלאנד

פון ווייז, — בעת מיר זענען דא געווען פערט-מיליאן און ארומערעדט דעם פראיעקט ווענען דא פון א יודישען וועלט-קאנגרעס, זענען אונזערע בייזינגען געווען געטויילט און מיר האבען זיך גע-פרענט: צי הארף מען יא אדער נישט רופען דעם יודישען וועלט-קאנגרעס.

היינט שטעהט פאר אונז די פראגע נאך אנטרעדן. עס איז שוין ביי קיינעם פון אונז קיין ספק נישטא וועגען דעם, אז דער יודישער וועלט-קאנגרעס איז א לעבענס-נויטווענדיגקייט, היינט דארפען מיר בלויז בעשליסען: צי זאל דער וועלט-קאנגרעס פארטומען אין ווינטער 1933, אדער ערשט אין זומער 1934.

עס איז אויך מעהר קיין פראגע נישט, וואו דער קאנגרעס זאל פארטומען: ער דארף פארטומען אין זשענעווע, וועלכע איז דאס איינציג-צוגעפאס-טע ארט און אין וועלכער עס זיצט דער מריבונאל פאר וועלט-מזעכט. זשענעווע איז די שטאט, צו וועלכער עס ציהען זיך די הערצער און האפנונגען פון אלע מענטשן. זשענעווע איז א מין מאדערנער ירושלים.

עס איז דאך צום שמועזן, אז נאך איצט איז אפילו צווישן אונז נישטא די אהדות, אהו וועל-כער עס איז נישט מעגליך צו האנדלען, נאך היינט זענען מיר אזוי אומגליקליך צעטויילט אין לאגערן, און בעת איין צד זאגט, אז מיר מוזען לעבן דעם היטלעריזם ארויסברעטען שטארק און קערניש, טענה'ן די אנדערע, אז מען דארף האנדלען מיל-דער און צוריקהאלטענער.

אבער אויך די, וואס שטעלען זיך איין פאר מילדקייט, מוזען זיך דאך ארומזעהען, אז דער היטלער-רעזשים ווערט פון טאג צו טאג אלץ ער-נער און שרעקליכער פאר די דייטשע יודען.

היטלער, זאגט ווייטער ד. ווייז, האט שוין אלץ געטוהן זייט ער איז געקומען צו דער מאכט. אין אלע פונקטן האט ער זיך געאייניגט און נאכ-געגעבען. אין דער פראגע פון דעוידירען דעם ווער-סאלער טראסטאט, נאכגעגעבען אין דער פראגע פון א. גער. פוילישע קארדאק, נאכגעגעבען אין די בעזיהונגען מיט אנדערע שבנות'דיגע לענדער. אין איין הינזיכט בלויז בלייבט ער פערעשנ'ט, אין איין פרט וויל ער נישט דערלאזען צו קיין שום רעוועווע: און דער יודיש-פראגע. ער וויל נישט אג-דערשן, נאך מאכען א תל פון די יודען, אין דריטען ייך.

כדי נישט צו דערלאזען צו קיין ווייטערע היטלעריסטישע פראוואקאציעס איז דורכגעפיהרט געווארען א שטרענגע קאנטראל פון די אייגנטימ-סארטען אויף דער קאנפערענץ.

די עפענונג

זשענעווע 5 (יט'א). אין „סאל סענטראל" האט זיך היינט 9 א זינגער אין אונזערע געעפנט די צוטריוונט-קאנפערענץ פאר דער צונויפרופונג פון יודישען וועלט-קאנגרעס.

די קאנפערענץ איז צוגעפערשען געווארען דורך דעם צוגריוונט-קאמיטעט פאר דעם יודיש-ען וועלט-קאנגרעס, דעם קאמיטעט פון יודישע-דעלעגאציעס אין פאריז און דעם יודיש-אמעריקא-נער קאנגרעס.

אין דער קאנפערענץ בעטייליגען זיך העכער 100 דעלעגאטען פון 24 לענדער. די איינלייטונג, געזען צו די בעראטונגען פון דער קאנפערענץ האט געהאלטען דער עהרליך-פרעזידענט פון יודיש-אמע-ריקאנער קאנגרעס ראביי דר. סטעפען ווייז, וועל-כער האט דעם אהויב פון ווייז הייליגע געווערענע דעם ווילדען אפט פון ווארפען די באמבע אין זאל פון דער קאנפערענץ.

די שטייגה - באמבע

זשענעווע 5 (יט'א). נאך זשענעווע נע-פינט זיך אונטערן רושם פון דער שענדליכער היטלעריסטישער פראוואקאציע אין צוזאמענהאנג מיט דער עפענונג פון דער יודישער וועלט-קאנ-פערענץ.

2 שעה פאר דער עפענונג פון דער קאנפערענץ איז אין „סאל סענטראל", וואו מען האט שוין געמאכט אלע פארבערייטונגען צו דער עפענונג פון דער קאנפערענץ, געווארפען געווארן א שטייג-באמבע, וועלכע האט אנגעפילט מיט א שטיי-קעטען ריח דעם נאנצען קאנפערענץ-זאל.

די אפארטורטע פאליציי האט גלייך אנגע-הויבן אן אויספארשונג. די שולדיגע איז דערווייל נישט געלונגען צו באפען. עס אונטערליינט אבער נישט קיין צווייטעל, אז די שטייג-באמבע איז גע-ווארפען געווארען דורך נאציאנאל-סאציאליסטישע-עלעמענטען.

די פאליציי-דירעקציע האט גלייך פערארדענט אנטצווענדען די ווייט-געהערטע פארזיכט-מיטלען. דער בנין וואו די קאנפערענץ ווערט אפ-געהאלטען און אלע אריינגענג אין זאל ווערען שטריקט בעוואכט דורך פאליציי און דעטעקטיווען.

לסוף האט דר. ווייז צוגעגעבען, אז לויט די עקזיסטירענדע פראיעקטען זאל דער יודישער וועלט-קאנגרעס בעשטעהן פון א פערט-מיליאן פון סאציאליסטישער פאקטאריען און יודישע פאקטאריען פון אלע לענדער און זאל האבען צוויי הונדערט-אויס-פא-בען:

ערשטענס, צו שטודירען און געהען שטעט-לונג צו אלע אנטוועקטע פראבלעמען פון יו-דישן פאלק אויף דער גאנצער וועלט, צווייטענס, צו רעדעווענדיגען דאס וועלט-יודענטום אין די ערשטערע צענדליגע פראבלעמען פאר דער אויסע-וועלט.

דר. ווייז פערענדויגט זיין רעדע מיט א רוף נישט צו פערלירען דעם צומרוי צו דער וועלט און זיין בעלעכט פון דער קאנפונג אויף א בעסערער צוקונפט.

עס וועט נישט זיין צופיל צו זאגען, אז די לאגע פון די יודען אין דייטשלאנד איז דאס וויי-ט-ט-טע און גרעסטע פראבלעם פון היינצטיי-ווען יודענטום. עס איז אויך דאס ברענערסטע פרא-בלעם, וואס פון זיין אויסגאנג איז אהענגיג זעהר פיל אין יודישען לעבען און אין דער צווייטע פון יודישען פאלק. מיר שטעהען פאר א פראבלעם, וואס איז די הויפט-פראגע לידען פון אונז פאלק איז עס פעראייניגעלט. זייט יארהונדערטער האט אונזר מיט בלוט דורכגעווייקטע געשיכטע נישט גע-היינט אזעלכע טראגישע טעג, ווי די, וועלכע מיר לעבען איצט דורך.

פאראייניגען — ערלערט ווייטער דר. סטע-

צו דער מאכט, צווייטענס איז געקומען די אויב-ני-טערונג פון א מאן, וואס איז רעגירונג-פראקט-ווארשילד, בלויז אין אלע איבעריגע פונקטען, חוץ אין פונקט פון דער בעזיהונג צו יודען, און דר. טענס, איז די היינטיגע לאגע פון די יודען אין דייטשלאנד אטאנאמער-לייכליך שרעקליכערע און גרויזאמערע, ווי מען האט עס אפילו געקענט חלומ'ען פארזאגערען.

ערשט מיט עמליכע טעג צוריק, — זאגט וויי-טער דר. ווייז, זענען מיר אלע אויפגעטרייטעלע געווארען צוליב דעם טראגישען טויט פון דעם אויסגעצייכענטען געלעהערטען און שריפטשטעלער פראפ. מעדארד לעסינג. דער דאזיגער מאן איז גע-פאלען פון א בעהעלטניש-קויל, געצייגט פון א היטלער-פיקהלבערעטען טעראריסט, אין מאריע-באר.

הגם הער פאקט פון ווארפען א שטייג-באמבע דעלט אונז אויף — האט אויסגערופען דר. ווייז — און דאס אבער פאר אונז נישט קיין איבער-רא-טונג דער דאזיגער פאקט שטעלט מיט זיך פאר אנטאגאנישען טייל פון דער גאנצער היטלער-טע-טיקייט, פון די זאגער-רעכערען פראפאגאנדע-מא-שאפער, א טייל פון גאנצען סיסטעם, וועלכער ווערט פראקטיצירט לגבי אונז און די אנדערע קרבנות פון היטלער-רעזשים.

עס אונטערליינט נישט קיין ספק, אז דער דא-זיגער אפט איז אינספירירט געווארען דורך דעם היטלעריסטישען גייסט. די באמבעס, וואס זענען דורך די היגע אגענטען געווארפען, הארפען נישט שטייגען, כדי מען זאל דערקענען, ווער עס האט זיי געווארפען.

יהושע גאטליב

די פוילישע יודען זענען נאָהענט און אונז-טעלכער פעראינטימערט און גורל פון די דיי-טשע יודען און בעטייליגען זיך קאטיוו אין דער הייליג-ארבייט און אין דער פערטיידיגונג-אקציע געגען די היטלעריסטישע רדיפות אויף יודען.

די פוילישע יודען האָפּען, אז דער קאמף גע-גען די יודען-פערפאלגונגען און מאָדערנעם באַראַ-ריום וועט פאַרטענעצט ווערען מיט דער פולער קראַפּט בון נאָחן.

די פוילישע יודען, הגם זיי זענען עקאָנאָמיש נישט גענוג שטאַרק, וועלען אָבער געפונען גענוג אויסרויפער פאַר דעם דאָזיגען קאמף.

זאל די ענטשלאָסענע שטעלונג פון פוילישען יודענטום דינען אלס אַנטרעמונג פאַר די דיי-טשע יודען אין דעם אונאַוּפּהעלליכען פערטיידי-גונג-קאמף פאַר די עלעמענטערע מענטשן-רעכט, פון וועלכע זיי זענען בקרויבט געוואָרען.

רעדע פון ד"ר יהושע גאטליב

אין נאָמען פון אַלפּוילישען קאָמיטעט צו בעקעמפּען די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאַנד, האָט געהאַלטען אַ רעדע דר. יהושע גאָטליב, וועל-כער האָט געזאָגט:

מיר מוזען מיט בערויערן סעסטשטעלען, אז די דייטשע יודען אליין זענען אין א גרויסער מאָס פּיזיש און גייסטיג צוזאמענגעבראָכען אונטער דער שוידערליכער לאַסט פון היטלער-רעזשים.

מיר יודען פון דעם טייל פוילען, וועלכע האָ-בען איבערגעלעבט די תקופה פון צאָרישען דעס-פּאַסיום, מוזען בעטאַנען, אז קיינמאָל האָבען מיר נישט אַייגענשטימט אויף דער רעכטלאָזיקייט, וועלכע איז אונז אַנגעוואָרפען געוואָרען. די ליידען און פערפאַלגונגען האָבען נאָך געשטאַרקט אונזער פאַלקס-גייסט און אויסרויער.

איצט ווענדען מיר זיך צו אונזערע ליידענדע ברודער אין דייטשלאַנד מיט'ן רוף: זייט מוסיג! האַלט הינד דעם כבוד פון יודענטום! די עלעוועג וועט קומען!

זשענעווע (יט'א) מורא-האָבענדיג פאַר וויי-טערע פראָוואַקאציעס

מיר זענען אויפגעצויטערט. אָבער וויפיל מעהר מוזען מיר זיין אויפגעצויטערט איבער דעם מורא-דינגען גורל פון 600 סוויזער יודען און דייטש-לאַנד, וועלכע זענען אויסגעשלאָסען געוואָרען פון אלע לעבענס-צווייגען, בייזייטיג פון די רעכט צו געניסען פון אַ פרויען מענטשליכען לעבען.

מיט אַ יאָהר צוריק, ווען מיר זענען דאָ גע-ווען אין זשענעווע, האָבען מיר עקשנות'דיג געוואָ-רענט, אז אַזעלכע זאָבען קענען פאַסירען. מען האָט אונז אָבער געענטפּערט, אז — ניין, די היטלערישע פראָגראַם-רעדעס זענען נישט מעהר ווי ספּראַשינ-קעס, וואָס וועלען נישט דורכשפּיהרט ווערען. און אין רעזולטאַט פון די דאָזיגע איינרעדענישען האָט אונז דאָס אומגליק געטראָפּען נישט-צוגענוי-טע, אָהן שטיצע און הילף, אפילו נישט-געאיי-גנטע.

זשענעווע (יט'א) מורא-האָבענדיג פאַר וויי-טערע פראָוואַקאציעס

זשענעווע (יט'א). נאך זשענעווע נע-פינט זיך אונטערן רושם פון דער שענדליכער היטלעריסטישער פראוואקאציע אין צוזאמענהאנג מיט דער עפענונג פון דער יודישער וועלט-קאנפערענץ.

2 שעה פאר דער עפענונג פון דער קאנפערענץ איז אין „סאל סענטראל", וואו מען האט שוין געמאכט אלע פארבערייטונגען צו דער עפענונג פון דער קאנפערענץ, געווארפען געווארן א שטייג-באמבע, וועלכע האט אנגעפילט מיט א שטיי-קעטען ריח דעם נאנצען קאנפערענץ-זאל.

די אפארטורטע פאליציי האט גלייך אנגע-הויבן אן אויספארשונג. די שולדיגע איז דערווייל נישט געלונגען צו באפען. עס אונטערליינט אבער נישט קיין צווייטעל, אז די שטייג-באמבע איז גע-ווארפען געווארען דורך נאציאנאל-סאציאליסטישע-עלעמענטען.

די פאליציי-דירעקציע האט גלייך פערארדענט אנטצווענדען די ווייט-געהערטע פארזיכט-מיטלען. דער בנין וואו די קאנפערענץ ווערט אפ-געהאלטען און אלע אריינגענג אין זאל ווערען שטריקט בעוואכט דורך פאליציי און דעטעקטיווען.

דר. סטיפעז ווייז, עמיל לודוויג און פראפ. בערנארד אונטער דעטעקטיווען שוץ

אבהלאנגען פון דעם באמבען-אטענטאט אויף דער יוד. וועלט-קאנפערענץ

שלעכט צייגניש, סומענדיג אויספיהרען אועלכע משטים אין דער שטאט פון פּעלער-בונד, און די באַמבע-היטענאד פון די אַטענטאטען אין געווען א געבענדיגער ווייז.

די פּאָליציי-אישע אויספאַרשונג האָט פעסמנע-שטעלט, אז די באַמבע-ווארשער זענען געווען צוויי מאַן, וואָס האָבען געדערט דייטש, דערווייל איז מען נאָך אָבער אויף זייערע שפּורען נישט געקומען.

אין אַנדערע פראָמינענטע אַטענטאטען פון דער וועלט-קאנפערענץ, חוץ דעם אין ביי יעדען פון די אריינגענג אין קאנפערענץ-בנין געשמעלט געוואָרען א וואַך פון דריי פּאָליציי לייט.

די זשענעווער פרעסע פּערטורשיילט היינט איינשטימיג דעם געכמינגען באַמבע-אטענטאט פון די גאצים די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישען שרייבט די זשענעווער פרעסע, האָבען זיך אויסגעשטעלט א זשענעווער פראָמינענטע אַטענטאטען פון דער וועלט-קאנפערענץ, חוץ דעם אין ביי יעדען פון די אריינגענג אין קאנפערענץ-בנין געשמעלט געוואָרען א וואַך פון דריי פּאָליציי לייט.

די זשענעווער פרעסע פּערטורשיילט היינט איינשטימיג דעם געכמינגען באַמבע-אטענטאט פון די גאצים די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישען שרייבט די זשענעווער פרעסע, האָבען זיך אויסגעשטעלט א זשענעווער פראָמינענטע אַטענטאטען פון דער וועלט-קאנפערענץ, חוץ דעם אין ביי יעדען פון די אריינגענג אין קאנפערענץ-בנין געשמעלט געוואָרען א וואַך פון דריי פּאָליציי לייט.

זשענעווע (יט'א) מורא-האָבענדיג פאַר וויי-טערע פראָוואַקאציעס

מיר זענען אויפגעצויטערט. אָבער וויפיל מעהר מוזען מיר זיין אויפגעצויטערט איבער דעם מורא-דינגען גורל פון 600 סוויזער יודען און דייטש-לאַנד, וועלכע זענען אויסגעשלאָסען געוואָרען פון אלע לעבענס-צווייגען, בייזייטיג פון די רעכט צו געניסען פון אַ פרויען מענטשליכען לעבען.

מיט אַ יאָהר צוריק, ווען מיר זענען דאָ גע-ווען אין זשענעווע, האָבען מיר עקשנות'דיג געוואָ-רענט, אז אַזעלכע זאָבען קענען פאַסירען. מען האָט אונז אָבער געענטפּערט, אז — ניין, די היטלערישע פראָגראַם-רעדעס זענען נישט מעהר ווי ספּראַשינ-קעס, וואָס וועלען נישט דורכשפּיהרט ווערען. און אין רעזולטאַט פון די דאָזיגע איינרעדענישען האָט אונז דאָס אומגליק געטראָפּען נישט-צוגענוי-טע, אָהן שטיצע און הילף, אפילו נישט-געאיי-גנטע.

זשענעווע (יט'א) מורא-האָבענדיג פאַר וויי-טערע פראָוואַקאציעס

זשענעווע (יט'א). נאך זשענעווע נע-פינט זיך אונטערן רושם פון דער שענדליכער היטלעריסטישער פראוואקאציע אין צוזאמענהאנג מיט דער עפענונג פון דער יודישער וועלט-קאנפערענץ.

2 שעה פאר דער עפענונג פון דער קאנפערענץ איז אין „סאל סענטראל", וואו מען האט שוין געמאכט אלע פארבערייטונגען צו דער עפענונג פון דער קאנפערענץ, געווארפען געווארן א שטייג-באמבע, וועלכע האט אנגעפילט מיט א שטיי-קעטען ריח דעם נאנצען קאנפערענץ-זאל.

די אפארטורטע פאליציי האט גלייך אנגע-הויבן אן אויספארשונג. די שולדיגע איז דערווייל נישט געלונגען צו באפען. עס אונטערליינט אבער נישט קיין צווייטעל, אז די שטייג-באמבע איז גע-ווארפען געווארען דורך נאציאנאל-סאציאליסטישע-עלעמענטען.

די פאליציי-דירעקציע האט גלייך פערארדענט אנטצווענדען די ווייט-געהערטע פארזיכט-מיטלען. דער בנין וואו די קאנפערענץ ווערט אפ-געהאלטען און אלע אריינגענג אין זאל ווערען שטריקט בעוואכט דורך פאליציי און דעטעקטיווען.

א סענסאציאנעלע גט-געשיכטע מיט א ווארשאווער רב'ל ער פערלאזט דאס ווייב און לעבט מיט א פראנצויזין אין פאריז... דעם זעלבנען „תבנית“ האט דער ווארשאווער ראבינאט געגעבען א דעקאמענדאציע-בריו

טהורען פון ראבינאט. העכער א יאהר צייט, ווי דער ראבינאט פיהרט דעם קאמף מיט דעם פאריז'ער רב, רב'ל און קען איהם נישט פאסן, ווייל דורך דער צייט איז ער שוין געווארען אים רב און עס האט זיך פערשפרייט א קלאנג, אז ער איז א רב און איז דער זעלבער צייט מוסאנער. לעצטענס האט דער ראבינאט בעשלאסען א סוף צו מאכען צו דעם עסק און איהם צווייטן צו זיך אהינצו-געהען וויין ווייבעל, אדער שיקען געלד מיט א גט. ווי עס זאל נישט זיין האט דער ראבינאט נישט קיין נחת פון דעם דורך איהם דעקאמענדאציע-בריו.

בער... אזוי האט געהאלטען דער רב הרצאג באינדרוה האט ער אראפגענומען זיין ווייב בעל. זי איז דארט ביי איהם אין פאריז געווען 2 יאהר צייט און איהם געבוירען א קינד. היות אבער ער האט זיין ווייבעל נישט געקענט פער-טראגען, האט ער ביי איהם צוגענומען דאס קינד און צוועקגעגעבן אין א פינדעל-הויז און דאס ווייבעל איינגעזעצט אין צאג און משלה געווען צו טאטע-מאמע קיין ווארשא. דעם ווייבעל'ס עלטער האבן פון זייער קינד געהאט גרויס עגמת-נפש. דער פאטער איז פון די צרות געשטארבען, די מוטער איז פון ווייזען בלויר געווארען און דאס ווייבעל האט א הונגעריגע גענומען אכרויכקייט די

מיט איינמאל פאלט דעם בעל-הזאה אין א געראטען ער זאל אוועקברענגן קיין אפריקא, כדי דארט אנצוגעהען א רבנות-אמט. ער איז אוועק צום ראבינאט און מיט פערשידענע קונצען ארויס-בעקומען פון ראבינאט א דעקאמענדאציע-בריו, אז ער איז א רב, א גליל בישראל. מיט דעם דאווענען בריו האט ער זיך געלאזט אין דער וועלט אריין, איבערלאזנדיג זיין יונג ווייבעל און א שווערער פאטער. אישטאט צו פארהען קיין אפריקא אין ער גאר געפארהען קיין פאריז, וואו ער האט מיט דער הילף פון ראבינאט בריו בעקומען א רבנות אין א גרויסער שוהל אין סאמע שטעטען געגענד פון פאריז אויפ'ן מאנמארט. דער ארטאדאקסישער רב אין פאריז הרב הערצאג האט דעם רב גענומען פערפאלגען, בעזונדערס צוליב דעם, וואס מן האט אויף דעם פרייען רב גערעדט, אז ער שטעהט אין לובקע-בעזענדיגען מיט א פראנצויזין... הרב הערצאג האט איהם געוואונען אראפצוברענגען קיין פאריז זיין ווייב ווייל א 20-יערהייראט רב מוז האבען א ווייב, אז נישט זוכט ער א שטרעקע וויי-

דער ווארשאווער ראבינאט מוז זיך לעצט מענס פערעהמען מיט א גארנישט-אנגעהערדיקער נאגלישטיקער עס קומט ארום דעם ראבינאט איצט צו פערפאלגען א רב, וועלכען ער האט מיט עטליכע יאהר צוריק געשטיצט מיט א בחיטת-האגדה. די געשיכטע איז אויסגערעוואקסן סענסאציאנעל און שטילט זיך פאר ארום. טשה פינגער-האט איז אלס יונגעל געקומען פון טורעק קיין ווארשא. א צייט לאנג האט ער גע-לערנט אין די ישיבות. אלס קרויב פון פערשפאר-בענעם רב ר' שבנא רומעוואל איז ער געווארען דעם רב'ס סעקרעטאר. ער האט פון איהם אויך בעקומען היתר-הזאה. אזוי ווי דער בחור איז געווען א מושלם בכל המעלות אין אויך א בעל-הזאה, האט איהם גע-נומען פאר א'איידיעס דער ווארשאווער בעל-הכותב ר' יצחק הערמאלין. טאטע-מאמע האבען אנהיי-קוואלען פון זייער קינד'ס גליק, מען האט דעם ארעמען בחור אויסגעליידט און חתונה געמאכט מיט גרויס פארדא און איהם אונטערגעגעבן א'אין, וואס זיי האבען גאר פערמאגט.

נױטיג מוזיקאנטען פאר דער תל-אביב'ער פילהארמאניע בריו פון תל-אביב צו דער ווארשאווער קהלה

געהערדיקע קוואליפיקאציעס דארפן זיך ווערען צו דער ארעסטער-לייבונג פון מוזיק-הויז פ. סא-פיר, רחוב אלענבוי 45.

די ווארשאווער קהלה-בערוואלטונג האט בע-קומען א בריו פון „מחסי-המסחרים“ פון ה' פ. סאפיר, בעזיעד פון א געשעפט פון מוזיקאלישע אינסטרומענטען אין תל-אביב, דאטירט פון 30 אויגוסט ד. ו. אין דעם בריו מייסט ח' סאפיר טייט היות אין תל-אביב האט זיך געגרינדעט א פיל-הארמאניע-עזעלשאפט אונטער'ן פראעקטאראט פון בירגערמייסטער דיוונקאף און די דאווענע-זעלשאפט האט בעשלאסען פון אנהויב הערסט צו גרינדען א מוזיקאלישען אדקעסטער, פעהלען צום פולען קאנסערט פון ארעסטער פאל-גענדע 14 מוזיקאנטען: 2 פלייטיסטען, 1 אויבוי-איבט, 2 קלארעטיסטען, אויב פאקאטיסט, 3 וואל-טערניסטען, 1 טרוכפויט (קארניצע), 3 פוואנגען, 1 סאבקר (באסיסט).

ױט פארויכטיג מיט די ספארט-לייט, וואס געהען צופוס איבער דער וועלט... זיי כח'נען צו, וואס עס לאזט זיך נאר...

שבת-צויגאכטס איז די נאנצע גרופע אוועק איז פאנאליספלוט, געפליפען אין אן אקטיוו קורבן פלויז דער ספארט-אויסוועלן ווען די הלוצים זענען צוריקגעקומען פון אויספליג האבען זיי גע-טראכען א לעדיגען אקטיוו. צוזאמען מיט די שמושי-זאכען און 80 זאכעס פון דער קאנסעקטע איז אויך דער „הנאדעס-אויסוועלן“ גלעס געווארען. מען קעט אויב מען וועט איהם פגעגעסען זאל מען איהם ארעסטירען.

דעם פאריזער דינסטאג איז צום קיבוץ פון „החלוץ-המורחץ“ אין יאבלאנע געקומען א יונגער מאן, וואס האט זיך פארגעשטעלט אלס פרודער פון בערוואלטען באקסער בארענשטיין און געוואלט אז ער טאכט מא ריווע צו פוס אויבער איראקא. ער האט געוויזן א פחד מיט שטעמפלען פון א גאנצע רייה ארעאנאזאציעס דער עיר, ציוניסטישע, פון פערשידענע שטעט אין פולען. די נאטיווע פרומע הלוצים האבען דעם יונגעמאן אויפגענומען מיט א שטענען ארעסט און ער האט געוואלען זייער צו טרין

אויף אייביגע תפיסה איז צו פערלירען די רעכט

איז פערמשפט-געווארען א קאמניסט פאר ערמארדן א האנדיענטען ער האט אלע פלאגעקער קאמוניסטען אויפגעגעבען, צוליב דעם פראקטישען זעלסט זענען א כד אר-ביימער געווארען ארעסטירט. אויך לענדליך איז ארעסטירט געווארען אן ווען ער איז ארויס אהן דער פרי, בעקומענדיג אין תפיסה א געוואר-הייט-אנדערלייב, האט ער בעשלאסען צו דע'הרני-ענען דעם פראקטישען זעלסט. לענדליך האט טאקע דעם ארטייל אויסגעפיהרט. דאס קרייז-גריכט האט לענדליך גע'ען פער-משפט אויף אייביגע תפיסה און צו פערלירען אלע רעכט.

פאר'ן פלאגעקער קרייז-גריכט איז געשאפען אלס בעשולדיגער אין אויספיהרען א פאליטישען סאגד-דער קאמניסט יאן לענדליך. דער דאווענע לענדליך האט גע'ען דע'הרני-ווער 5 מאל אייבערשאפען צו דעם פאליטיש-קאפי-פירענט אונטער זעלסט, וועלכער איז אין א האל-בע שעה ארום געשטארבען פון די ווארענען. די סיבה פונ'ם סאגד איז געווען אזא זעלסט האט אפאל געהערשט צו דער קאמוניסטישער פאר-טיי, ארבייטערדיג צוזאמען מיט לענדליך'נען. זעלסט איז אבער געווארען א פראקטישער און

אגיטאטארען פון דער פויערים-פארטיי ארבייטען מעשים

און מיט שטענענס גענומען פאנאדערטרויבען דעם עולם. אין צוזאמענהנג דערמיט זענען געמאכט גע-ווארען ארעסטען.

אין דאך פיאסקו-וועלליע איז פארגעקומען א קאנפליקט צווישען דער פאליציי מיט די אג-טאמאנען פון די פויערים-פארטיי, וועלכע הא-בען גערופען אן געאלען מיטונג. זונט א לענגע צייט האט מען געשמועסט, אז אין דעם דאך וועט פארוקומען א מוטינג, אויף וועלכען עס וועלען ארויסטרעטען 10 דעפוטאטען מיט וויסאט'ן בראש. אזוי ווי די אגטאציע פאר'ן מיטונג איז גע-ווען א צו שארפע, האט די מאכט דעם מיטונג נישט געוואלט ערליכען. נישט קוקענדיג דערויף קענען געקומען צופארהען די דעפוטאטען וויפאס, אראש-קעוויטש, האבראך און וויאטאשעק. איידער דער מיטונג האט זיך אנגעהויבען איז אויף דער טריבונע ארויף דער וויזע-ספארטאראט און געמאלדען, אז דער מיטונג איז פערבאטען. דעמאלט האט דער עולם אנגעהויבען צו ארעפערן פיינדליכע אויסרופען און ווען פאליציי האט גע-נומען צעטרייבען דעם עולם, זענען פון הסון געפא-לען שטיינער. פאליציי האט אויסגעשאפען אין דער לופט

דיינט - א גרויסע רבישע התינה

דאָנערשטאָג אין אָווער קומט פאָר און פאָרווער זאל אויף מוראנאָוויטש די התינה פון דער יונגסטער טאכטער פון גראָדזיסקער רבי'ן מיט'ן זון פון סיאמעניצע רבי. צו דער התינה ערווארט מען א גרויסען עולם חסידים און רביים.

שווערער ארטייל פאר בעלידיגע דעם מלוכה-פרעידענט און מאריטאל פידסודסקי

אין קראקא איז פארגעקומען דער פראצעס גענען 62-יערהייראט ארבייטער מאריטאל קאלאדזשיע-טשיק, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען און בע-לידיגען דעם מלוכה-פרעידענט און דעם מארי-

טאל פידסודסקי. די אגע פראקטישע פערזאנען מיט

צו 5 און 10 פויוזענד זאטעס הוציע האבען געמוזט בעלעגען די ענדערישע כולינאנעס

סיק, וועלכע זענען ביו-איצט געזעסען אין תפיסה איצט, לויט א בעשלוס פון אויספארשונג-רייכ-טער, האט מען 8 מאן בעפרייט ביו'ן פראצעס גע-גען קויע צו 5 און 10 פויוזענד זל.

מיט עטליכע טעג צוריק איז, ווי בעוואוסט, אין טשעכאסלאוון געקומען צו אנטוויקלען עסק-צעסען. מען האט ארעסטירט א גרעסערע צאָהל ענד-ליכער פאפאלי:

שוידערליך אומגליק מיט א קליין קינד דאס קינד ווערט צערייבען אין וועש-מאנעל

טעכטער אליון איז שטוב, האט זי עס מיטגענו-מען אין מאנעל. צוליב אונפארזיכטיקייט איז דאס קינד ארויסגעפאלען אין מאנעל און איז צערייכען גע-ווארען.

פרי לויצ' בראנדט האט געמאגלעט איר-וועש אין א מאנעל אויף שונא יארונג'ס נאם. מרא-האָבענדיג איבערצולאזען איר 8-יערדיג

ערעכריכער פארפאל אין ווילנא קריסטליך יונגעל ווערט אין אגעשלעגן דערשטאכען דורד יודישע גאסען = יונגלעך

פון דער פאלקס-שול, קלימאשעוויטשי, האט עפס-ט געשטעלט, אז ער האט בעמערקט עטליכע נב'ים-לעך, וואס האבען געוואלט אראכציהן א פעסעל סוף א דורכפארהענדן פויערישען וואגען. ווען קלימאשעוויטשי האט איינעם פון זיי געוואלט צע-האלטען, האט א חבר פון יענעם נב, א געוויסער שאכאר, איהם שטערבליך געשטאכען מיט'ן סע-קעל. די אויספארשונג דוירט.

אנגעקומען די ניכע הילף, די שולדיגע זענען אנט-לאפען. אין רעוואלט פון עניג זענען פערהאלי-מען געווארען די אנטוילענעמער פון דעם געשלעג-מיכאלעוויטש, 14 יאהר, שאכאר, 11 יאהר און לוי-ביטש, 2 יאהר. עס ווערט געזוכט דער פערטער אנטוילענעמער, א געוויסער קאטעס. ווילנא 5 (פאט). די ווייטערדיגע פאליציי-אויספארשונג וועט היינטגען מאַרד פון שילער

ווילנא 5 (פאט). היינט צווישען זיבען און אכט פריה איז אויף נאָוואַקאָדאָק גאס פאר'ן הויז 28 געקומען צו א ריגערדי צווישען דורכנע-הענדע יונגלעך. בעת'ן געשלעגן איז איינער פון זיי, דער 15-יערהייראט לודוויג קלימאשעוויטשי, עשט-פא-בען געווארען מיט א קליין מעסערל אין ארעם. צו-ליב'ן דורכלעכערן איהם דעם הויפט-אדער איז קלימאשעוויטשי געשטארבען נאָך איידער ס'איז

גענומען פאנאדערטרויבען דעם עולם. אין צוזאמענהנג דערמיט זענען געמאכט גע-ווארען ארעסטען.

טעאטער "Nowosci", ביניאט 5
אימארפול'ד די לעצטע 6 טעג
די גרעסטע זמערק, סאריקנישעלע

לופי אין מישא גערמאן
אין דעם גרעסטען
העלסטען פארשטיי-ער

סבאלא
לעצטע טעג היינט 915 יוה. פאסק-פארשטעלונג פרייזען פון 49 גר.
ר. שושנה, מאריס לאמפע, אלעקס שטיין
די לעצטע פארשטיי-ער

פאד-קורסען
ווארשא, פושעיאד 11 טעל. 11-50-75

שניידעריי היפען-פאזעריי וועשעריי
קארסעטען קליידער-קאנפעקציע העמפאריי
הויזוירפשאפט
איינשרייבונגען אינסארמאציע פושעיאד 11 טעל. 11-50-75

ניצט אויס די געלעגנהייט די לעצטע 2 מאל
פאלקס-פארשטעלונג פרייזען פון 30 גר. אן

אירווינג דזשיקאנסאן און מעי שיינפעלד
אוי אמעריקא!!!
אכטונג! פרייטאג 2-טע
און לעצטע פרעמיערע
בילעטען אין באר, צענטראל'ן לעשנא 2 און אין טעאטער-קאסע.

לעצטע טעג! היינט פאפולערע פארשטעלונג פרייזען פון 49 גר.
מנתם רוביני מאז מענש און פאטער

שוואנגערשאפט
אין איהר פריהסטער צייט ווערט עפס-ט געשטעלט דורך אג'נאלי פון אורין אין דעם ביאכעמישען און הארמאנאלאגישען לאבאראטאריען פון אינזש. כעמ. ארטור לעניווא, געז. מיטרגייסער פון פראפ. מינג אין אמיסטעט פון פרס. היינאקס בים געשטענער אנהייב-טיטעט Niecafa 4 m. 7 Tel. 298-24

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דרוק איז דער פרוי ויפאז
אין איהר שוועסטער פראנצויז צוליב'ן טויט פון זייער

פאטער
5 קאפעל

ער מאכט א לעבען פון שפירלען זיך מיטן טויט

דער מערקווירדיגסטער הונצען-מאכער פון דער לופט דערצעהרט וועגן זיינע וואונדערטאמען

דאס ערשטע, וואס איז איהם נאכגעקומען איז פאן זינען, איז געווען, אז מען האט איהם אוועקגע- רויבט. נאך ער האט אלעין זיך אויסגעלאזט פון דעם, וואס מען קאן פון איהם נעמען. ווען וועט פאר איהם נעמען א גראשען אויסלייז-געלט? אין ער האט זיך אינגיכען איבערצייגט, אז עס איז נישט קיין רויב.

— איהר מיט מיט אונז פארהערן ראטשעווען א מידעל, וועלכע הענגט אויפן ברעג פון אונזער פאפולאצאן. איהר פאראשט האט זיך פערשעפעט און זי קאן זיך נישט בעשרעווען. — האט מען איהם דערצעהרט.

ער האט זיך נעמען אין אן אנטערפאלאן און גענומען נאכיאגען דעם אנטערפאלאן, פון וואגען עס איז געהאנגען האט מידעל. איצט איז געווען א פראגע, ווי אריבערצושפרינגען פון זיין אנטערפאלאן און צווייטען אריין. האט האט ער שוין געהאט נעמטן א סך מאל פרוהער. האט ער געפרובט.

זיין אנטערפאלאן האט זיך אויסגעלאזט מיטן צווייטען און ווען ער איז געווען א פאר גענערט פון איבער אנטערפאלאן, האט ער א שפרינג געמאכט און זיך אנטעקאפט אן א פליגעל. ער איז פארוויכט צוגעקומען צום ארט, וואו האט מיי- דעל איז געהאנגען, זיך איינגעווינגען און דער פאנצער זענען און האט א ציה געסחן דעם פא- האטען. אין דערנאכער רשט איז דאס מידעל פלע- שוואונדען, פאלענדיג לייכט צום באדען. פאר איהם איז נישט געבליבען קיין אנדער זאך ווי נאכצופאלן קען דער אייבערקאפער. ער האט זיך און וויילט ארום וואקסען און אראפגעפלינגען צום באדען, ווייל דער אנטערפאלאן האט נישט געהאט נעגט געוואקסן צו טראגען איהם און דעם פלאנץ. אין א וויילט ארום זענען אלע געווען אויפן באדען, קיינער איז נישט געווען בעשעדיגט.

נאך עס זענען געווען מאמענטען, ווען דער פון האט איהם געקוקט אין פנים אריין. אין מאל איז ער געפאלען אין זיין פאראשט, און נאך איהם דער ברענענדיגער אנטערפאלאן. עס איז געווען א פראגע, ווי זיך אנטעקאפט, ווי זיך צו דערוויי- טערען פון די פלאנצען. ער האט מיט אלע כוחות געצויגען די שפירלעך פון פאראשט און האט געפיהלען ווי א שפראך הייבט לופט זעצט איהם אין פנים אריין. אלע האבן מיט געדענקט פאר מיינס. דער אנטערפאלאן איז אראב מיט א מארד. עס איז געווען א גרויס פייער. נאך ווי עס ווייזט אויס, איז נאך נישט געווען צייט פאר מיר זיך צו נעמען גען מיט דעם וועלכעלעך.

סאנאט פראגט זיך ארום מיט כיימע פלע- גער פאר דער צוקונפט. ער האפט, נאך פיל מאל צו איבערראשען די וועלט.

ער זיך אזוי צעמריסטעלט, אז ער האט נישט גע- פיהלט קיין איין נאכגען גלויב. נאך דאס איז ניד- איבערגעגאנגען און ער האט זיך ווידער גוט גע- פיהלט.

נאך די פילגעזעלשאפט, וועלכע האט גע- וואלט זיך זיך פילד פונ'ם איבערשפרינגען, האט איצט "דאסמאט" געהאט אויך פראגנוסן און איהם געזאגט, אז זיי וועלען נישט איינשטעלען זיך לע- בען נאכפאלגן, אז זיי וועלען קרוגען אנטערפאל- אבער טראגט האט פערשפראכען, אז דאס וויל מען פון איהם פטור ווערען, און ער האט געגען דעם פראמטעסירט. ער האט פשוועט, אז עס איז אנט- אומרעכט, מ'זאל איהם פערשפרינגען מיט אנטער- רשט נאך דערפאר, וואס עס האט זיך איהם עפעס אין מאל נישט איינגעזעען.

ער האט אויבגעפיהרט און מען האט איהם געגעבען נאך א געלעגנהייט. איצט האט ער געזא- גט מען ווען מ'זאל איהם פערשפרינגען די שווערדי- קייטען און ער איז געפאלען אויף א פלאץ.

פיל געשמערט האט איהם דאס וואס קומט דיג און פערזיהונג מיט די נאכט ברעטער פון מאמענט-שיפעל, האט ער זיך אויסגעלאזט. האט ער איצט זיך גענומען בעהאנדען, אז דאס זאל זיך נישט איבערהאלטן.

די נאכט פאר'ן שפרינגען דעם צווייטען מאל, איז ער אונטקן אהיים. גענומען פאנגען שטומעלעך און זיי אריינגעוואקסן אין די ווילען פון זיינע שיד, אזוי, אז ווען ער וועט קומען א צווייט מאל אין בע- רוהונג מיט'ן דעק פון מאמענט-שיפעל, זאל ער זיך קאנען האלפען אויף די פיס. ער האט אויך פערשפראכען קיין ברילען נישט צו טראגען. ווידערמאל איז ער געווען און דעם אנטערפאל- לאן און דאס מאמענט-שיפעל האט זיך געטראגען אונטען. ווען עס איז געקומען דער ריכטיגער מא- מענט, האט זיך טראגט א וואךר געמחן. דאס שיפעל איז געקומען פונקט אונטער דעם ארט. איצט איז נאך געווען איין זאך, אז ער זאל פא- לען שטעהענדיג, אז ער זאל נישט אויספאלען און זיך צעמאקלן.

און ער איז ארויסגעקומען דער זינער. די שטויבערס פון זיינע שיד זענען אריין מיט און האלץ און ער איז געבליבען שטעהן א צוגעשמיד- טער צום ארט. האט בילד איז ארויסגעקומען גע- ראטען.

אינאמאל געהט זיך טראגט נישט ווייט פון דעם לופט-פארט פערפראכט. ער זעהט נישט, וואס איהם קומט פאר. האן דערטרעם זיין נא- מען, אטאמאטאפאלאג האט זיך אפגעשטעלט גע- בען איהם און אין דער נאענטסטער מינוט איז ער שוין געווען צווישען פערטער, אויבערקאפער מענטשען.

דען פאר'ן אנטערפאלאן און האט זי אפגעטראגען אזוי שנעל ווי מעגליך פון דעם ארט. ער איז ארויס פון דעם צופאל מיט פאנצע בינער, קיין צייכען איז נישט געבליבען אויף איהם פון דער האונדער- אונטערנעמונג און דער דורכפאר איז געווען עט- וואסמיש. האט בילד איז געווען וואונדערבאר גוט.

— אבער מער פון אלעמען בין איך געווען צופרידען, — דערצעהלט טראגט, — פון די 50 פונקט, ווייל איך בין געווען אזוי ארום איז יענער צייט, אז די כומטע האט מיך געטראכט פאר אטיל- אבער. הערצו האב איך געוואוסט, אז איך האב א שטעלע און איך וועל משהר נישט הארפען ליי- דען קיין גויט.

האן האט מען איהם געמאכט א פארשלאג, אז ער זאל פרובען שפרינגען פון אנטערפאלאן אין א מאמענט-שיפעל. ער האט זיך אונטערגעגע- בען דעם האונדען פלאץ אויסצופירען. די שווער- קייט איז דער דאזיגער אייבערקאפער און בע- שפאנען אין דעם, וואס האט מאמענט-שיפעל בע- וועגט זיך פיל לאנגזאמער, ווי דער אנטערפאלאן. עס איז נישט קיין מעגליכקייט צו מאכען אזוי, אז מען זאל קאנען גלייך אריינפאלען און שיפעל אריין, אנטשטאק אין וואסער. נאך ער האט ביי זיך די געפארהר נישט געווען אזוי טרויער. וועט ער אריינפאלען אין וואסער, וועט ער א שווימע- סהון א וויילע און מ'וועט איהם אריינגעהאנגען אין שיפעל. ער האט געטראכט א פילאסאף, וואס זאל קאנען בעהערשען דעם אנטערפאלאן. און ער האט געפונען אז איינעם, וועמענס נאמען איז געווען לויב נא- מיט, איינער פון די בעסטע פילאסאפן און ענגלאר. די צוויי האבען געמאכט פראפעס. זיי זענען געפלינגען אויפער'ן שיפעל, אין וועלכען טראגט וועט הארפען אראפגעשפרינגען און ס'האט זיך ארויסגעווען פון מ'לאן פאר קיין פאל נישט פערגלייכען די שנעלקייט פון אנטערפאלאן מיט'ן שיפעל. נאך די צוויי האבען געשטאממען צו פרו- בען זייער מול.

האט שיפעל איז געפארהען מיט דער גרעס- טער שנעלקייט און דער אנטערפאלאן האט גענומען געווען אזוי לאנגזאם, ווי נאך מעגליך. ווען דאס שיפעל איז געווען אונטער דעם אנטערפאלאן, האט דאס טראגט א שפרינג געמחן און ער האט הער- טרייכט די זייט פון שיפעל. די ציה איז נאך גע- ווען, וואס ער האט געמאכען פרילען און דאס וואסער האט געמאכט, אז ער זאל נישט קאנען זעהן וואס ארום איהם קומט פאר, וואו ער איז אין דער וועלט. איז אנטשטאק זיך אנטעקאפטען אין שיפעל, האט ער זיך אויסגעפלינגען און דער אנטער- רער ווייט און איז אריין אין וואסער. דעמאן האט

דו שאהן טראגט, איז, וואס טראגט, א פא- ראשט-שפרינגער. צוויי מונוטער מאל האט ער זיך אויסגעוויבען אויף אטאמאטאפאלאן און זיך ארויס- געווארפען, פאלענדיג מיט א מוראדריגער שנעלקייט און דורך דער טאנצער צייט איז ער קיינמאל ערנסט נישט פערוואונדערט געווארען...

טראגט איז געווען אנטשטאק ביי א פילם געוועלשאפט ער זאל פאר איהר מאכען אלעליי אנטערפאלאן קאנצען אין דער לופט, כדי מען זאל עס קאנען נאכדעם וויזען מיליאנען מענטשען, וואס קומען זיך אמווירען. און כאטש ער איז גע- ווען ביי אונט גליקליך און אפגעקומען מיט קליי- בע אומאנגענעהמליכקייטען, קומט ער אבער יעדע מינוט דעם מייט אין די אויגען. און נישט פאר גתה טהום ער האט, נאך ווייל ער מוז מאכען א לעבען.

אין א בוך, וואס ער האט איצט פערעפנט- ליכט אונטערן נאמען: "דער מענטש מיט 9 לע- בעס", דערצעהלט ער וועלען זיינע ערפארונגען, לייגענדיג דעם בוך, געהט איך אריבער א שיי- דער איבערן לייב. עס האבט זיך אויך, אז דאס איז א בעריכט פון א שווארציקוינסלער, פון א סשה.

אינאמאל האט איהם די פילם-געוועלשאפט פאר וועלכער ער האט געארבייט, פארגעשלאגען, אז ער זאל ארויספלינגען און אנטערפאלאן, איהם אייבערציערען און דאן זאל ער אראפגעפרינגען, כדי מ'זאל קאנען פאמאנאטירען און פערבינדען עס מיט דעם אטאמאט פון א קונץ-בילד. ער האט דאס געסחן פאר דער טימט פון פופציג ענג- לישע פונקט. דאס איז געווען אין סאמע אנהויב פון זיין קאריערע.

— איך בין דערצעהלט ער — ארויבע- פלינגען 7,000 פיס הויך. די פלינגען פון אנטער- פאלאן האב איך אנטעפולט מיט געוואלן. וואס איך האב בעהערפמט מהוה, איז געווען ציצילענען א פרענענדיג שוועפעלע און האן ארויסשפרינגען פון אנטערפאלאן, עפענען דעם פאראשט און זיך אראב- לאזען.

אויבערבעט האט ער, אז דער געוואלן זאל זיך נישט אנטעקאפט מיטאמאל, נאך זאל זיך פערשפרינגען לאנגזאם, כדי ער, דער לופט-פלי- גער, זאל האבען צייט ארויסצושפרינגען און זיך אפרוקען פון דעם ברענענדיגער אנטערפאלאן. אבער עס האט אנדערש פאסירט. ווי נאך ער האט האט שוועפעלע צוגעלעגט, האט זיך דער טאנצער האט אנטערפאלאן אנטעקאפט און גענומען שיפעל פיי- ארום זיך. דער פליהער איז געווען אין געפארה- יסע סעקונדע אנטעקאפטען צו ווערען פון דעם פיייער. זיין גלויב איז אבער געווען, וואס ער האט זיך אראפגעלאזט אויף דער ערד א פאר סעקונדען.

ד י נ ס ט = מ י י ד ל ע ד

(נייער שאפענדיגער ראמאן פונ'ם יודישען לעבען אין פוילען)

אנטערפאלאן, אייב נישט דיר?
— אפדאי אזוי. טא דערצעהל.
הער זשע. נישט פאר דיר געדאכט און נישט פאר קיין שום יוד געהאבט, פיהל איך זיך עפעס נישט מיט אלעמען.
— וואס איז דיר?
— כווייט אלעין נישט, וואס. סאזי מיר עפעס נישט, אזוי...
— וואס מיינסטו?
— פערשטעהסט, יענע וואך בין איך דארט געווען. די ווייסע דאך שוין וואו איך מיינן? דעם לעצטען זל. האב איך איהם געגעבען... נאך נארגישיג... שפעט איך געבען און לען די חפולין פיהל איך גלייך ווי מען וואלט מיר מיט שפיווען געשטאכען... הערסטו? אועלכע שרעקליכע וועהמאכען, אז קענסט זיך נארגישיג פארשטעלען...
— יא, אבער וואסער שייכות האט יענע הארט געבען די סמאקאלעס?
— כ'מיינן, אז יא. כ'האב אנטאן געלייגט א ביכעל, אז מען מוז זיין פארזיכטיג...
— וואסער ביכעל?
— עפעס א ביכעל וועגען הלכות דאקאטוירים...
— נארגישיג. שפעטס דארט געשריבען, אז מען מוז זיין אבי געווען, אז מען זאל חליה נישט האבען קיין עמתי-געשע- געהע שוין, געה. נארגישיגען. מאלש וואס מען שרייבט אין די ביכלעך.
— האט זענען נישט קיין אפיקוסאישע ביכלעך. ר' בייניש ווארדיגלאזטען האט מיר געזאגט, אז די גרעסע דאקטוירים גע- בענען זיך מיט די ביכלעך. ר' בייניש ווייכט גוט, ער איז דאך עפעס א גביר...
— גו, יא, וואס זאל מען טהו. וואס שרייבען די ביכלעך.
— כ'וואלט געדענקט וואלט דאך גוט געווען געדענקט איר דאך נישט. וויל איך דאך דיר פרעגען אנטעצה.
פיוועל האט זיך פערשטאכט און געזונגען די אקסעלען. ער- ליד האט ער געזען אנטעצה:
— געם איין ריזעגעאלי. נישט קיין בעכערש פיהל. נישט היינט געדאכט, ווען כ'האב געלישען אויפן קאפ, האב איך אויך גענומען ריזעגעאלי.
— ביזט גערעכט — האט געשפילט צוגעגעבען — אבער כ'האב צו דיר א בקשה: ביזט דאך מיינן יוד, זעה אז עס זאל חליה קיי- נער נישט ווייסען.
— חליה וואס. — איז געטראכט האט ער זיך, פיוועל, אז ער האט איצט א זעלמען געלעגענהייט אז איהם נסחה צו געבען. ווארום שפעטע אי זגלען פון די בעסטע בחורים. אלש האב- גונגען האט מען געלעגט אויף איהם. דער ראשישיבת האט איהם שטארק מקרב געווען, ווייל שפעטעל האט זיך "געשטימען" נאך גרויס, אלע האבען געוואוסט, אז ער וועט אמאל זיין פון די גרויסע. אז דאס האט פיוועל גערעכענט. כאטש ער האט זיך מיט איהם גע'חבר'ט, האט איהן הארצען און ער איהם געווען א סך שונא. די גאנצע האט אין איהם אזוי געברענגט, אז ער האט ארויס אויף שפעטעל'ס א מפלה.
(פארהמעצונג קומט.)

— איך גלאס אזוי.
— עעע. עפעס געפאלסטו מיר היינט נישט פיוועל. ביזט עפעס צעבראכען.
— און דער פינפטער זעחוסטו?
— איז דער פינפטער זעה איר.
— האסטו א מעות.
— און ביידע חברים האבען זיך צוזעמען געקומט קעגן כהם אין אטאנאבלעשימטער ריכטיג.
— ווי זאסטו, פיוועל. מאדענע וועט השד הויף האבען נחת, האט?
— דהיינו?
— קיין ערעהרע אזוי פיל יודען.
— אזוי ווי תמיד.
— און זיי האבען וויילער געשפאנט מיט געלאכענע טרויט און שפעטעל האט געקוקטען פון די יוכי-בידיגע זעע וואס קומען אן. יאקעלע מאמאטווער וועט דאס אוועקלאגען א "תהלה".
— אז לויטען זיין צו קושען.
— ס'וועט זיין דער אמת'ער, מ'ווסט.
— און אנטעל שאכרישיגער וועט ווייטער האונגען שחרות? נאך ווער דען?
— אזוי האטט מען זיך געטויילט מיט די צוק נפסא-מעג.
— ביידע האבען זיי געשוויגען, ווייל ביידע האבען זיי געטראכט וועגען זאכען וואס האבען זיי געטראכטען.
— איבערגעקומען האט שווייגען האט שפעטעל.
— פיוועל, כ'האב דיר עפעס צו דערצעהלען.
— דהיינו.
— ביזט דאך מיינס א יוד, וויל איך זיך פאר דיר עפעס אופערמירען. — האט געשפעלט ארויסגערעדט מיט א זיפן.
— מיר קענסט דערצעהלען. איך האב דיר שוין אויך א סך דערצעהלט — האט פיוועל איהם דערמאנט.
— אמת. אבער וועסט האבען עמתי-געשען.
— וועגען מיינס אנטענען?
— ניי, מיינס אנטענען.
— וואס איז אזעלכע געשען? — איז שמוען געווארען אומרוהיג — מען האט דיר אפער געפאסט לייגען א ביכעל? — נאך ערנער.
— וואס קען דאך זיין נאך ערנער? אפער האט מען דיר געזעהן געווען אהוין צו יענע הארט ביי די סמאקאלעס?
— געפאסט האט מען מיר נישט, אבער עס האט א שייכות. — לאמיר שטרען. אפער וועט איר דיר קענען געבען אנטעצה. — איז דעם געהט דאך מיר סאפא. וועסטו קאן איר זיך דען

(פארהמעצונג 24)
וואוהין זאל ער איצט געהן? ספעטעל האט איהם געוואנט: "שפעטער, ביים וואסער". ווען זאל עס זיין, דער שפעטער? זי האט נאך אין דער קיר אזוי פיל ארבייט, וואו זאל ער זיך אהי- טהו?
— און אפער זאל ער נישט געהן? אפער זאל ער זיך אהי- טהו?
— זענען ביי א בער און ארויסשלאגען די שלעכטע מחשבות פון קאפ?
— אבער זיין אומרוהיגקייט האט איהם נישט צודא געלאזט ספעטעל צוזאג האט איהם צעמטעלט. ער איז שוין נישט אים שטאנד זי צו בעהערשען. שוין א יארה, ווי זי לאזט איהם נישט דוהען, שוין א יארה ווי ער הארט איהם אזוי מאמענט, סא פארוואס זאל ער עס נישט אויסצייגען?
— ער וועט בערויערן? נעוויס וועט ער בערויערן. אהן בילד, אז ער וועט צעבראכען ווערען, אכר עס איז איהם שוין אלץ אויס. ער ליגט שוין ביים שטן, ימה שמה איז די הענד, ער קאן זי שוין נישט פון איהם ארויסהערענען. ער איז ווי א געפאנגענע היינעריגע הויז וואס קומט אויף א האט סאקלצייט און מען לאזט עס איהם נישט אויפברעסען.
— און ער האט אנטעקאפטען בלאקען איבער די שטילע קליי- שטרעמלעכע געלעך. דאס שפעטעל האט שוין געדרימלעכט. וואו נישט וואו האט מען געוואשען די פארלאגעס און איבערני- צויגען דאס בעכענעמאט. האט שפעטעל האט זיך געריכט אויף א סך געשען, וואס וועלען, ווי אלע יארה, קומען אין א גרויסער צעהל, דינגען בעפלעך און צוהאלען גומע פרייען.
— די ארומיגע פערטער האבען געשמוסט מיט'ן איינגעהערענען זומען. די נאכט איז געווען א פינפטערע, די נאכט איז געווען א הארבסט'ליג, פון די אנטעקאפטע פעהרער האט אריינגעלאזען זאזא אומרוהיגקייט, אזא צער.
— פיוועל איז געוואנען מיט לאנגזאמע טריט און עס האט איהם געצויגען אין דער ריכטיג צום טויר. ער האט נאך געדאכט גענוג צייט, ס'פאפע וועט נאך אזוי שפעטעל נישט פערשיג ווערען, אבער ער קאן זיך שוין קיין ארט נישט געפונען, ער מוז אריי- בלאקען, אפער וועט ער זיך קענען בעהערשען, אפער וועט די אומרוהיגקייט אוועקגעהן און האן — האן האט ער זיך אויף א וויילע געהאטענע פונ'ם שפנס הענד.
— צוקומענדיג צו א ראג געלע, האט ער געווען ווי עס'יג געהט פון דארט ארויס מיט האכטיגע טרויט.
— פיוועל?
— יא, ווער איז דאס?
— איר, שפעטעל.
— וואוהין געהסטו דאס?
— אט גלאס אזוי. און דו?

דער 18טער ציוניסטישער קאנגרעס אין צימערן

רױגע בעזוכער-צאָהל. — 150 טױזענד פּרױף-אַפּיכהטען. — 120 צײַמערן און רױגער בעאַמטען-שטאַב. — די ארבייט פון י. מ. א. ביים קאנגרעס

א האלב יאהר תפילה פאר אונטערווארפען א קינד

דאָס ארטיקל 200 פון שטאַט־קאָדעקס זעהט פאַר בױ 2 יאָהר תפילה פאַר אונטערווארפען פון קינדער. נעכטן איז געשטעלט געוואָרען פרוי מאַרשאַ קרינשאַ, וועלכע האָט איהרע 2 יערהרױ קינד אונטערגעוואָרפען נעכען אַ טױזער בעת אין דרום־מען איז געווען 20 יאָהר פּראָסט. דאָס גרױכט האָט גענומען אין אַכט מולדע-רענדע אומשטענדען און זי פּער־שטאַט אױף 6 חרשים תפילות.

א סאָויעטישער ארץ-ישראל-ראמאן, וועגען וועלכען מען רעדט איצט פיל אין רוסלאנד, וואס די סאָויעטישע קריטיק לויבט און וואס זי טאדעלט אין דעם ראמאן

טױל, וואו עס ווערט בעשרױבען דער איבערזאַנג פון דער יוגענד פון צײַטונג אום קאַמיוניזם. דער פּאַר ווערט דער מחבר געמאַדעלט פאַר דער קר-שטער העלפּט פון האָמאָן, וואו ער בעשרױבט די רעוואָלוציע, דעם ביהערע - קריג און די פּאַר־מען. די סאָויעטישע קריטיק האַלט אַז עס איז אַסאַלונט נישט בעוויזען אין דעם האָמאָן דער נאַמף פון די ארבייטער און אַרױמע פּויערױס נעגען סאַפּיאַליזמען, פּרױעס און פּאַרזאַמשיטיקעס. די זכרונות פון לאַזאַר האַיק, אונטער וועלכען עס בעהאַלט זיך דער מחבר מצרע עטאַרע, קלינגען ערשטווייזן ווי פּשוט'ע רבולות אױף דער רעוואָלוציע, — ווייזען אַז אױנגע קריטיקער. דער טױל, וואָס פּערזעכט זיך מיט אױף, ווערט דאָ געגען בעצײענט אַלס „מעגלעכער האַקמאַנט פון גרויסען ווערט“.

די צוואה פון ישראל רוקח

בױ, יאָר־ק (י"א). פון דער געפּעלמער צוואה פון נישט - לאַנג פּערשפּאַרדענעם יודישען אױף-רוסטריעלער און פּילאַנטראָפּ ישראל רוקח איז צו זעהן, אַז דער פּערשפּאַרדענער האָט אַבגעשר-בען 30 טױזענד דאָלאַר אױף אַ פּאַנל, וואָס זאָל אױסגענוצט ווערען אױף עטיילען קערטלעך אױף הייזער - בױ - צוועקען אין אױף-ישראל. ישהאל רוקח האָט אין זײַן לעצטען ווילען אױסגעדרוקט דעם וואונש צו קומען צו קבורה אין ארץ-ישראל.

א כױטער פויער פאלט אױך ארױף!

דער פויער יועף שקאַפּ פון דאָרף וולאַסאַ האָט געהאַט אַנטווייזונג אױף 10 זל. מיט 45 גר. אין ער אַוועק אױף דער פּאַסט אין טשעכעסלאַ. כאָו אַבנעהמען דאָס געלד. ערפּייערע האָט דער קאַסיר איהם אױסגעזאָלט סאַפּע 1500 זל. דער פויער האָט געמאַכט אַ שווייג און איז געפּאַרען אַהױם מיט'ן געלד. צומאַרענעס האָט מען זיך צורױגעזעהן דעם טעות און - געגען פויער וועט פּערפּהרט ווערען אַ פּראָצעס.

שווער צו זײַן אַנאַרטיסטישע אין אמעריקא די אמעריקאנער ארטיסטלעס און כאַריטלעס האַבען אַ ביטער לעבען

זיך נישט גע'ן מיט'ן ווייב, אױב זי האָט געוואָלט נען וואָ. דער דירעקטאָר אָבער איז זי משלה פאַר אַז מען איז אױסגערענט און גערױשען פּאַן מען אַמאָל מאַכען אױבער אַ וואָרט אַ סאַנאַרלי. האָט טאַקע געמאַכען, אַז אױן באַריסטיקע האָט אין דער שפּיל, אױף דער ביהנע, אָבער אַמען זײַדענע קלייד בױ אַ באַריסטיקע. ווען זי זענען אַרױסגערױסעט די קוליסען האָבען זיי זיך גע'ן מוסיק אױסן דאָס אַנדערע.

אָבער נישט נאָר באַריסטיקעס שפּאַנען זיך אַפט הינטער די קוליסען. אַמפּריעס קאַנען אױך די וועלכע העלען וואָרטינג און ערשאַ וויפּאַ, צוויי זאַפּעלד-שעפּערייטען, האָבען זיך אױסגאַל שיער נים אױסגעפּלוקט די האָר פון די קעפּ. אָבערהױבען האָט זיך וויער קריג נאָך אין צױשער'ל, וואו מען טהעט זיך אָן. אױף דער ביהנע האָבען זיי זיך שױן אָנגע-געקומט ווי די הענער (געמען) האָט זיך עס גער-פון, וואָס אױנע האָט בעשולדיגט דער אַנדערער, און זי קאַפּירט נאָך אױדער (הוט). ערשאַ איז געווען אַ דױקערע, פּערקערט, ווידער, אױף העלען געווען דאָר און הייך. הינטער די קוליסען האָט די וואָרט פּינס געפּיט אַזאַ געטראָן; „מיין חישע (א גע-וועשענער מאַיאָר פון דער אַמעריקאַנער אַרמעע), אױ איהר קעט אַרױנגעפּאַלען און די הייך און אַזאַ געפּהען; „זױ מאַכט עס אַ ביסל אַ צײַטעס פון איהר דזשעקל“; מיין דזשארדזש איז אױך גע'ן ווען אַ מאַיאָר. האָט די וואָרטונג אױסגעשרױגען: „איהר דזשארדזש אַז נישט מער ווי אַ מאַסי האָט געווען.“ אין דאָ האָט זיך אָנגעהױבען די חתונה מען האָט זיך צעריסען די פּינע, אױסגע-פּלוקט די האָר פון קאַפּ, אַרױסגעריסען אױסן בױ אַנדערען די פּלױדער און זיך שיער נישט געמאַכט פּאַר קאַלױסען...

זײ האָבען זיך אױבערצױגט, אַז „תל-אביב איז די ועלכע געלעבט אױפּען נאָר אין אַ געלעכערן קאַמיוניזם.“ דער רעפּרעזענטאַנט פּערשױנדט ביים-לעוויוו אין פּאַרזאַר דאָיען דערזעהט אין די צױג-לעבונגען פּיהרער, אַנטקעגן פון ענגלישען אױם-פּערזאָלונג, „ענגלישע שפּאַנען“, אין די כלל-פּאַרזעט, „פּאַרזעטונער אַרעפּליקאַטען“ — פּראָצעס טױשע געשעפּטעס - מאַכער, וואָס שפּאַנען - אױס-קאַפּיטאַל פון די אַרעבױשע פּעלזאַנען און פון די יודישע אַרבייטער. מיט אױן וואָרט: „עס האָט זיך איהם געשעפּט די אױגען“.

לאַזאַר'ס חברים, צווישען זיי זײַן געליבט מישהל האַקאָ, וועלכע הייבט שױן אין פּאַרזעט-גע אַבוביט, „האַבען דאָס שױן לאַנג געזעהען“ און זיי געהען אױבער אױף דער זײט פון קאַמיוניזם, און צוזאַמען מיט די אַרעבױשע קעמפּען זיי גענען די „אַנעמען פון ענגלישען אױספּערזאָלונג“, נאָר פּאַרזאַר אַלױן, האָט ער קלױבט זיך שױן אױך פּאַרזעט אין דעם „קאַלעס-הערד“ פון דעם, וואָס עס קומט פאַר אין אױף, קאָן זיך נאָך אַלץ נישט בקלױבען, צו וועלכען צד ער זאָל צושטעהן. פון אױן זײט צײַהט איהם זײַן געליבטע אַבוביט, וועלכע כע געהט דױסליך אױבער פון צײַטונג צום קאַמיוניזם, פון דער צווייטער זײט זענען נאָך אין איהם שפּאַרדען די טאַפּעאַלע געפּיילען, און אַ צוואַ - פּענסטױס צווישען, אַרעבױשע און יודישע פּראָצעס-לעמאַדער“ פון אױן זײט און צײַטונגשפּאַנען אַ צאַלמשישע. יאָנגער פון דער צווייטער זײט, ווערעט זיך לאַזאַר צו פּיילע זײַן געליבטער, און ווערט אַרעסטירט דורך דער ענגלישער פּאַליצײ אַלס קאַמיוניסט...

דערמיט ענדריגט זיך דער ערשטער טױל פון דאָס - פּאַנ - בוך, וואָס איז דערױויל פּערזעפּט ליסט געוואָרען.

די סאָויעטישע קריטיק לויבט שטאַרק די לעצטע העלפּט פון האָמאָן, אין וועלכער אױף ווערט געשריבעט אַלס „טרױענדיגע אַללױזע, וואָס פּיהרט אַהאַב ווען די וועג די וועג - בעוואָוסטונדיגע יודישע יוגענד“ און די צױטונגשפּאַנען קענען אַלס „אױספּערזאָלונג“ און אַנעמען פון ענגלישען אױספּערזאָלונג. די קריטיק איז אױך צופּרודע פון דעם

דאָס יט"א - ביהרף איז געווען טעמיג אין קאַנגרעס - בנין און איז געווען בעדינט דורך אַ צאָהלרױכען שטאַב. דער אַרטיסטלעך, מאַסישע-טױס און געהױלע-פּערזאָנאַל. די רעפּרעזענטאַטען אַרבייט האָבען בעוואָוסט די יט"א - רעפּרעזענטאַטען ב. סאַפּאַר און מ. א. פּעלעקאַט. דער יט"א - קאַנגרעס - אַפּאַרעט האָט זיך בעדינט מיט אַלץ

פּאַקטוואַ (יט"א). הן די אַלגעמױנע, הן די ספּעציעלע - לימאַדרישע סאָויעטישע קריטיק רעדט אַרױף פיל וועגען אַ נױעם רעפּאַרן א. ג. „פּערסאָנאַלע ערד“, וואָס איז אַרױס ערשינען אין „מלכה - פּעראָלע פּאַר קינעטלעך שיער ליטע-רעפּרעזענטאַטען. דער מחבר מאַרק קעמפּע וואָרטישױלד אַ פּינאָלונג, אין אַ פּינאָלענדיג-נייער סאַמען אין דער סאָויעטישער ליטעראַטור, דאָך צײַהט האָט ווערן אױף זיך גרויס אױספּערזאָלונג פון דער סאָויעטישער קריטיק. האָט דאָס ווערט אין געשרױבען און אַ פּינעט קינעטלעך שיער פּאַרס, שטעלט זיך די קריטיק אָב נישט אַזױ פיל אױף דער פּאַרס, זײ אױף דעם אַינזאַלע פון האָמאָן.

דער רעפּאַרן איז געשריבען אין דער פּאַרס זכרונות פון אױטעם צוזאַר דאָיען, דעם הױפט-העלד, וועלכער האָט צוזאַמען מיט אַטערע וונגע-לייט פון זײַן אַרטיסטלעך שטעטלעך געליבטע (אױס קאַפּיטאַלע) אױסגעוואַנדערט קױן אױף און אױסגעטױשטער געקומען צורױס קױן סאָויעט-רוסטלעך.

נאָך פאַר דער רעוואָלוציע איז לאַזאַר האַיען געווען אַ פּייערדיגע צױניסט. די סלחמה און נאָכ-העל די רעוואָלוציע שפּעטען איהם אױסגעוואַנדע-דערען קױן אױף. פאַר זײַנע אױגען געהען - דורך די בלוטונגע פאַרזאַמען אױף אױספּאַרען אין דער צײַט פון ביהנע-קריג. מיט גרויסער קראַפט בע-שרױבט דער פּערזאָנאַל דעם שױדערליכען פּאַ-גראַם אין זײַן אַיענע שטעטלעך, נאָך וועלכען ער אין אױנגע זײַנע חברים, צוזאַמען מיט אַ מױדעל, וועלכע ער האָט ליב, רױסען זיך זיך אַרױס מיט גרויס מױת קױן אױף.

די יוגען חרעזים זענען געווען אױבערצױגט, אַז זיי האָבען שױן אױף אױבוג אָבערצױבירט דעם צױניזם פון זײַנע פּיס פון דעם פּאַרזעט-לעבן און האָבען לופּט געפּאַנען אַנאַיינען היים, נאָך די ווירקלעכקױט האָט זײַן, ווי עס דערזעהטלעך דער הױפט - העלד פון האָמאָן, ביסלעכווייז צווי ווױנען, און דער וועלט זענען פּאַרזאַר צווי היימלאַטען - די קאַפּיטאַליסטישע און די פּראָ-לעטאַרישע“.

די יוגען חרעזים זענען געווען אױבערצױגט, אַז זיי האָבען שױן אױף אױבוג אָבערצױבירט דעם צױניזם פון זײַנע פּיס פון דעם פּאַרזעט-לעבן און האָבען לופּט געפּאַנען אַנאַיינען היים, נאָך די ווירקלעכקױט האָט זײַן, ווי עס דערזעהטלעך דער הױפט - העלד פון האָמאָן, ביסלעכווייז צווי ווױנען, און דער וועלט זענען פּאַרזאַר צווי היימלאַטען - די קאַפּיטאַליסטישע און די פּראָ-לעטאַרישע“.

פּראַז (יט"א) דר. אַלמאַן, אױנגער פון די דירעקטאָרען פון אַרמאַנאַציע-פּערזאָנאַלעס פון צײַטונגשפּען קאַנגרעס, האָט אױבערגעגע-בען דער יט"א אַ רױה אױטערשטאַטע סטאַטיסטיק-טױשע דאַמען ארום העם אָבערהאַלטענעס קאַנג-רעס.

קודם-כל איז ווערט פּעסעוועטליכען, אַז אױף קױן אױנעם פון די פּרייערדיגע קאַנגרעסען אין נישט רעגיסטרירט געוואָרען אַזױ רױגע בעזוכער-צאָהל ווי אױף העם אױטערשטאַטען. אין קאַנג-רעס-ביהרף זענען געווען רעגיסטרירט 9,862 בע-זוכער, דערױנגער קעכער 6,000 אױסגעהער. אין משך פון דער מבכיראָרע האָט די קאַנגרעס-בעזוכ-ער-צאָהל אױבערגעשטיגען 13 טױזענער.

די צוויי פּאַסט - אַמפּען, וואָס די טױשע סלאָוואַקישע פּאַסט - דירעקטעווע האָט אױסגע-לירט ביים צײַטונגשפּען קאַנגרעס, האָבען אױ-בערגעקען די העלענע, קאַנגרעס - אַרמאַנאַציע און פּראָצעסען 48,228 אַרױסגעקומענע ברוי-קאַ-יעקטען. די צאָהל ברוי - אַבועקלעך, וואָס זענען דאָך די דאָזיגע קאַנגרעס - פּאַסט - אַמפּען אַרױסגעטױשט געוואָרען, האָט זיך נישט פּעסט-טאַלען, זי האָט אָבער געבױט זײַן וועניספּענס-דאַפּעלט אַזױ גרויס ווי די צאָהל אױטערשטאַטע אַבועקטען און האָט בעמאַרצען מיטדעסטענס 160 מױלעך.

חױן דעם גרויסען פּענאַל - זײַנגען - זאַל אין די האַלעס האָט דער קאַנגרעס מיט זײַנע בױ-האָס און קאַמפּייעס פּערזעטען 120 צײַמערען.

די אױפּזױט און אַררונג אין קאַנגרעס האָט אױסגעפּאַלען אַ עומאַכ פון 50 קאַנגרעס-בעזוכער, אַז 300 פּרױויליגע, דאָס רובּ סכּני - מוסללי-דע, אין 85 מחד - וואַכלױס, חױן די פּאַליצײ-קרעפּטען. אין דער צוגרױפונג פון קאַנגרעס איז געווען בעשעפּטיגט אַ שטאַב פון 15 בעאַמטען. דאָס קאַנגרעס - ביהרף איז געווען בעדיגט דורך 72 שרױם - מאַשינען, דערין 11 העכערע-א-שע.

די טשעכישע אונגאַן - פּאַסט, וועלכע האָט געקעמט אַ פּיליג אין קאַנגרעס - ביהרף, האָט בעזאָרגט 2,800 קליינטען. די בוכהאַנדלונג אין קאַנגרעס - בנין האָט געמאַכט 7,000 פּערקױסע-אַפּעראַציעס.

עס ווערט געשאַצט, אַז האָט קאַפּע-הױו אין קאַנגרעס - בנין האָט געהאַט ווירלעכעליך אַ חבנסה פון 5,000 דאָלאַר מענליך, האָט דאָס קאַ-פּע-הױו איז סױמאַל נישט געווען אַפּען שפּעטער ווי כּוּ 12 בױנאַכט.

ווער פּערזאָנאַל שטעלט זיך פאַר די אַר-בייט, וואָס איז אױסגעפּהרט געוואָרען דורך דעם ספּעציעלען בױ דער יודישער טעלעגראַפּיע-אַ-אַנענטור ביים צײַטונגשפּען קאַנגרעס.

חױן טעליכע פּעלעפּאַנישע געשפּעקען מיט וואַרשאַ און קאַנאַדאַ, האָט דאָס קאַנגרעס - יט"א - ביהרף אַרױסגעשט אַז דער טאַנער וועלט הע-כער 100 טױזען טעלעגראַפּישע ווערטער. דערזען קומט צו אַרע אַנאַב פּאַפּליקירט הינט און די קאַנענע אױפּגעשאַצט לענדער.

צוויי חברים אין דער נאָרדער, וועלכע האָ-בען איהר געוואַנט, אַז „זײַג“ (זעפּעלד) איז שױן אַלס, אַז ער דאַרף פּאַרזען בױלען, ווױל ער איז שױן מער נישט צױס סכּני, ווי געווען. מיט דעם האָבען זיי אין זענען געהאַט איהר אַ שפּאַך צו דעם. אַז זי פּאַסט זיך נישט ארױן אױס אַנאַמבאַל, ווױל זי איז נישט גענוג שטען.

און דאָ האָבען זיך פאַר איהר אַנגעהױבען די צדיק פון זעפּעלר'ס באַריסטיקעס. פון פינף בױן 8 און וואָסען דירעקטאָר דאַרף מען מאַכען פּראָצען. מען האַלט אין אױן טאַנען און אין אױן שפּעליכען. דער יט"א-גער מענטש האָט קױן בענדיג נישט ווי שווער עס איז צו שפּעליכען אױס'ן ניכ-טערען מאַנען. אין דער שפּעליכען איז נאָר כּוּ צו זײַן אױנגעוואַונט צו שפּעליכען. צעהנדליגער מױ-לען טאַנעט מען אױס יעדען טאַג פאַר און נאָך פּרייערטיק.

נאָך פינף וואָכען, אַדער אַכט וואָכען פּרובע, פּיהרט סען אױף אַ פּראַטאַמ, מרעפּ, אַז עס האָט אַ דורכפאַל און מען דאַרף אױבערצױס אַנדרױבען צו זעכען אַ שטעל און האָן ווידער מאַכען רעפּע-טױצען. זאָל זיך דערבייך קױנער נישט חירוש'ן אױף די באַריסטיקעס, וואָס זענען צעשרױט און נער-ווען, זאָל קױנער נישט בעשרױדען אַ באַריסטיקע, אױב זי איז אַ „וועלע צײַג“, וואָרעם, תּוּך דער פּאַרזעט און מען דאַרף רעפּעטירען, אין זי נאָך מוז'דיג אױפּערזױכונג... לױבע-אױפּערזױכט אין נישט אױף שפּאַרק ענטוויקעלעס בױ די טעאַפּיק-לױט, ווי די טעאַטער-אױפּערזױכונג... אַנאַקריסטיקע וועט אפּשר מוחל זײַן, אױב אַנאַדער פּרוי וועט בױ איהר אױעקעקומען דעם מאַן. זי וועט אָבער נישט מוחל זײַן, אױב אַנאַדער פּרוי וועט בױ איהר צונעמען עפּליכע שורות פון דער האַל אדער אַ שטיקעל ביהנע. און זי ווױסען שױן די אַקפּריסעס און כּאָ-

דער בערדיגטער אַמעריקאַנער רעווי-סאַנאַט פּלאַנעס זינפּילד, אַז שױן מױס, די „פּאַלױס“ וואָס ער האָט בערייכט געמאַכט, זענען שױן אױך אַזױ גוט ווי מױס, אין אַרױס די בעשטע צױס אױף וואַרשאַ און די סדרות ווענען דעם, וואָס עס איז פּאַרזעטען הינטער די קוליסען פון זעפּעלר'ס געפּאַרעט'ס. סעטו מאַקאַנאַטעלד, אַ בערדיגטע שטע-הױט פון זעפּעלר'ס „גורלס“, האָט אױף זיך גע-נומען די אױפּבאַבע צו דערזעהלען די סדרות אין זי פּערזױכערט, אַז אױס „דער מױדע בױנעמאַן“ האָט געקאָר אױס פון אַ סאַרטישעלינג און גע-קראַנען געקאָר פון דעם, וואָס עס האָט זיך אָנגע-טוהן אױף דער ביהנע, וואָס ער נאָכמעהר געקאָר געוואָרען און עס וואָלט מער איהם נאָכמעהר ווערט טעלען, ווען ער זאָל געווען געקאָר וואָס ס'האָט זיך אָב הינטער די קוליסען...

די באַרדיגטער איז געקומען קױן כּוּ-יאָד מיט איהר מױסער פון העמפּאַר, וואו זי האָט גע-וואָלט אַ שטעטלעכע פּרױוץ; זי האָט ערשט גע-האַט געקענט אַ רעפּרעזענטאַטען שילדע, וואו עס האָט געקענט געלעבט אַזעלכע בערדיגטעווען ווי האַר-דינג, מעלױו דאַלעס און אַנדערע; זי האָט שױן אױך געהאַט געשפּילט אױף דער ביהנע קלענערע רעפּען. אָבער צו זעפּעלר'ן האָט זי זיך געמוזט „אַרױסרייסען“. מיט געטען האָט מען זי נישט גע-לאָזט אױן די פּרייערדיגע אַנעמען האָט זי אױך גאַרנישט געקראַנען, האָט זי זיך פּערזאָנאַל אױף איהר פּרױשער שטעטלעך, וואָס האָט געמוזט געפּי-לען ווערען זעפּעלר'ן און זיך ארױנגערייסען צו וואָס פונקט געמאַכט, ווען מען האָט רעפּעטירט. זי האָט זיך נישט אָבערצױס אין חשבון, באַפּטי-ווי דאַט אױס נישט קױן אַנדער מױדעל ארױנגע-טױשען צו אַ דירעקטאָר מיט געוואָלד, איהר האָט עס אָבערצױסגעטען. זי איז כּאַל אָנגעשטעלט געוואָ-רען אין געקראַנען אַ קאַנאַדאַ. דעם ערשטען בוך-האַט האָט זי געקאָר פון

ארום דער פערביליגונג פון עלעקטריע-שמראם.

רידערט די שטאדט. באלד איז געקומען צו א באיקאט פון עלעקטריע-ליכט, אין אלע לא-קאלען, געוועלבער, שוי-פענסטער האט קיין איין עלעקטריש לעמפעל געברענגט. וואו איהר האט געקוקט, אין וועלכען געשעפט אריין — איז אלץ נאפט-לאמפען געווען. און האט זיך געפינען א סוחר, וועלכער האט זיך ערלויבט אנצוגעדען אן עלעקטריש לעמפעל, האבען זיך פון דער ערד בעוויזען אונטער, „היץ-קעפיגע“ מענשען, וועלכע האבען באלד „פערשטיינערט“ דאס געשעפט. שויען זענען דאמאלס געפאלען ווי האגעל און דער סוחר האט שוין מעהר נישט געוואלט קיין עלעק-טריש ליכט.

האט דאס עפס געגעבען? זיכער! זעהר פיל! נישט לאנג האט געדויערט דער קאמף און דער נצחון איז געקומען.

די עלעקטראניע, אדער אנדערש די עלעקטריע-געוועלשאפט, זעהנדיג, או די גאנצע פיעטראווער בעטעלעקערונג האלט זיך פעסט ביי איהר בעשלוס, האט געמוזט נאכ-קומען און האט געגעבען א פערבילי-גונג פון 25 פראצענט אויף דעם קלאוואט. מען האט געמאכט א ווייטערע פערביליגונג אויסער די, אונטער, או יעדער עקסטער קי-לאוואט האט געקאסט 10 גראשען ביליגער און יעדער זיבעטער קלאוואט 20 גר. ביליגער.

ווי עס זאל נישט זיין, האבען זי פיעטראווער איינוואוינער בעקומען א גרויסע פערביליגונג און נאר דערפאר, ווייל זיי האבען געוויסט, אז נאר איין פראנט, נאר איינהייט און פעסטער באיקאט וועט ברענגען דעם נצחון און דעריבער ווארט נישט, ראדא-מער יודען! ווייל איהר האבען די ריכטיגע און שנעלע פערביליגונג פון עלעקטריע-בע-ליכטונג, זא מוזט איהר קעמפען פאר דעם, קעמפען איינהייטליך און שנעל, ווייל נאר פון אייך זעלבסט איז דאס אפהענגיג. אלזא, צו דער ארבייט!...

אר.

נישט ברויכען צאהלען דעם אונגעווינער טייערען פרייז פאר עלעקטריע-ליכט. עס איז ווערט צו דערמאנען, אז ווע-גען פערביליגונג פון עלעקטריע-שמראם הא-בען געקעמפט אויך אנדערע שטעדט אין פוילען, צווישען זיי אויך פיעטראווער. ווען מען האט אנגעהויבען דעם קאמף אין דער שטאדט האבען זיך געפונען הונדערטער מענ-שען, וועלכע זענען געקומען זאגען, אז מען וועט גארנישט אויפטוהן, אבער דער גע-וועהלעכער קאמיטעט האט זיך נישט געוואלט איינהערען אין זייערע רייד און האט אויפגע-

און ווען דער פארשטעהער פון דער עלעק-טראווינע וועט נישט באלד מככים זיין דע-רויף, טא מוז מען זאפארט צוטרעטען צום באיקאט פון עלעקטריע-שמראם. צו אזא באי-קאט, אז קיין שטיב, קיין געוועלכע זאל קיין איין עלעקטריש לעמפעל ברענען און דאס מוז ווערען אדורכגעפיהרט אין אינזער שטאדט. עס מוז זאפארט ווערען אזא בעי-קאט פון עלעקטריע-שמראם, וועלכער וועט פיהרען צום נצחון, וועלכער וועט פיהרען צו דעם, אז אזוי דער ראדאמער ארימאן, ווי דער, וואס קען זיך דערויף ערלויבען, זאל

יוד. פליטים פון היטלער-לאנד

וואס געהען צו-פוס קיין ארץ-ישראל, אין ראדאם

נעכטען איז אנגעקומען קיין ראדאם צו-פוס אויפ'ן וועג קיין ארץ-ישראל א גרופע יודישע פליטים פון היטלער-לאנד, וועלכע פיהרט מיט א בלוי-ווייסע בויד, וועלכע זיי שטופען.

זייער ערשיינען אין שטאדט האט ארויסגערופען גרויס אויפזעהן און פעראי-טערעסירונג. זיי פערקויפען פאטאגראפישע קארטען, פון וועלכע זיי ערנעהרען זיך אויפ'ן וועג.

פול איז שוין געשריבען געווארען וועגען פערביליגונג פון עלעקטריע-שמראם אין ראדאם. עס איז נישטא אין אונזער שטאדט קיין איין צייטונג, וועלכע האט דעם ענין נישט געזאלט בעריהרען. מען האט איי-געפארענט פערזאמלונגען, געוועהלט קאמיטע-טען, עס איז אפילו דערגאנגען דערויף אז מען האט א פאר טעג טיילווייז באיקאטירט די עלעקטרישע בעלויכטונג. אין די שוי-פענס-טער האבען זיך עטליכע אינענדען געברענגט נאפט-לעמפעלעך. מען האט געמיינט, אז דאס וועט שוין ברענגען די הילף, אז אט וועט מען שוין מאכען ביליגער דעם עלעקטריע-שמראם. מען האט זיך ענערגיש גענומען צו דער ארבייט, מען האט געוואלט טהון אלץ, כדי צו דערפיהרען צו דער פערביליגונג, אבער מען איז נאר אבגעקומען מיט'ן בלוי-זען חשק. אונזערע קאמיטעטען, אויף וועלכע מען האט אזוי פיל געהאפט, האבען ביז איצט גארנישט אויפגעטוהן. זייער ענערגיע צו דער ארבייט איז שנעל פערשווינדען געווארען, און זיי האבען שנעל פערגעסען, וואס זיי האבען צו טהון. אזוי איז אוועק א לאנגע צייט. מען האט געזאגט אן ווי די בעלגישע קאפיטאליסטען האבען געוואלט ביז... ביז מען האט ווידער בעריהרט דעם ענין. און ווען מען האט דערהערט, אז עס וועט קומען צו א קאנפערענץ צווישען די פארשטעהער פון דער ראדאמער עלעקטראו-ניע, מאגיסטראט און פארשטעהער פון פער-שירענע אינסטיטוציעס, איז מען געווען זי-כער, אז עס וועט א סוף געמען צו דעם אונ-געווינער-טייערען פרייז פאר עלעקטריע-שמראם.

מיט אונגעדולד האט די ראדאמער בע-פעלקערונג געווארט אויף די רעזולטאטען פון דער קאנפערענץ. יעדען איינעם האט פעראינטערעסירט, וואס וועט זי געבען, אבער ווי לעכערליך איז געווען דאס, וואס עס האט אפערירט דער הי אינזש. כאנדזינסקי, אין נאמען פון דער היגער עלעקטראוויניע, גאנצע צעהן פראצענט פערביליגונג אויף א קי-לאוואט.

פערשטעהט זיך, אז די פארשטעהער פון מאגיסטראט האבען די קליינע, לעכערליך קליינע פערביליגונג נישט געוואלט אננעמען. יעצט מוז מען זוכען נייע 3000 גילדען, מען זאל דעם ענין שיקען קיין ווארשא ערלעדי-גען און אפשר וועט מען דאמאלס קענען בעקומען א גרעסערען פראצענט פערבי-ליגונג.

ווי מען גיעט אונז איבער, ברויך דאס ערלעדיגען דעם ענין דויערען גאנצע דריי חדשים און דערווייל... צאהל יודעלע, צאהל! מען וואלט אבער געקענט אביסעל אנדערש מאכען. מען וואלט געדארפען אביסעל דעם ענין צוויגען. טויזענדער יודישע און נישט-יודישע משפחות קענען נישט ווארטען חדשים לאנג, ביז מען וועט דעם וויכטיגען ענין ער-לעדיגען. יעדער טאג שפילט א גרויסע ראל אין דעם לעבען פון דעם ראדאמער ארימען מאן און דעריבער ברויך מען באלד טהון, און טהון איז דא גענוג. מען מוז צוזאמענשטע-לען א קאמיטעט, וועלכער מוז זארגען דער-פאר, אז עס זאל קומען צו נאך א קאנפע-רענץ אין די נאהנטסטע טעג פון א פאר-שטעהער פון דער עלעקטראוויניע און פאר-שטעהער פון מאגיסטראט און קאמיטעט. די קאנפערענץ מוז ברענגען א פערביליגונג אויף א קלאוואט אמוועניגסטען 25 פראצענט.

גליקשטיינים פראצעס אבגעלעגט

דאס געריכט בעשלאסען איהם צו ארעסטירען

וויטש א פארשלאג אבצולענען דעם פראצעס, ווייל דער הויפט-בעשולדיגטער אין דער אפע-רע, גליקשטיין, האט זיך נישט געשטעלט, געפונענדיג זיך איצט אין פראנקרייך. דער פראקוראר טראגט דאן אריין א צווייטען פארשלאג, וועגען ארעסטירען גליקשטיינען און שיקען נאך איהם שטעק-בריעף. דאס גע-ריכט האט די פארשלאגען פון דער בעשול-דיגונג אנגענומען און דעם פראצעס אב-געלעגט.

מאריץ גלאט און ר. קאפיטאן מאריץ ריגלער. צום פראצעס פון דער, גאלדענער יוגענד איז געקומען א גרויס פובליקום. נאכ'ן עפענען די געריכטס-פעהראנג-לונג, טראגט אריין דער פראקוראר דאטקיע-

נעכטען האט געזאלט פארקומען דער לאנג-ערווארטטער סענסאציאנעלער פראצעס פאר פעלשען וועקסלען פון היגען בעקאנטען לעדער-סוחר ראובן גליקשטיין. בעשולדיגט אין דעם זענען: גליקשטיינס זון, נפתלי,

געלד-פעלשער

פאר'ן ראדאמער קרייז - געריכט

דאס קרייז-געריכט ארויסגעטראגען אן'אור-טייל לויט וועלכען עס זענען פערמישפט גע-ווארען: סטעפאן ריביצקי אויף 3 יאהר און פראנטשישעק געמבורא אויף צוויי יאהר תפיסה.

נעכטען איז אין ראדאמער קרייז-גע-ריכט פארגעקומען דער פראצעס פון 7 געלד-פעלשער, וועלכע די פאליציי האט זיינער צייט ענטדעקט אין ווערוזשבינק, קרייז איזשא.

נאכ'ן אויסהערען א רייה עדות, האט

טאלאנטפולע ארטיסטקע רעגיא צוקער

אין טעאטער, ראומאיטאשטיי

די אמעריקאנער רביצין, ווי מען טיילט אונז מיט, זענען דאס די לעצטע געזעגונגס-פארשטעלונגען פון רעגיא צוקער מיט איהר אויסגעצייכענטען און גוט-צוזאמענגעשפילטען אנסאמבל, און עס איז פאראויסצוזהן, אז די פארשטעלונ-גען וועלען מאסענהאפט בעזוכט ווערען דורך דעם ראדאמער יודישען טעאטער - פוב-ליקום.

די אין ראדאם בעליבטע ארטיסטקע רעגיא צוקער, וועלכע האט לעצטענס גע-שפילט אין טעאטער „ראומאיטאשטיי“ אין מיט גרויס בייפאל אויפגענומען געווארען דורך דעם פובליקום. טרעט אויף אין צוויי שלאגער-אפערעטען אין וועלכע זי שפילט קאנקרעטעלען די הויפט-ראלען. פרייטאג דעם 8 ד. ה. ווערט געשפילט „די קאמעדיאנטקע“ און שבת דעם 9 ד. ה.

אמבעסטען וואשט און פארבט די כעמישע פראלניע **M. CICHON** רווינסקא 23, זשעראמסקי 27, סלאוואצקי 25 פרובירט און איבערצייגט אייך!

קנא-רעפערטואר ויין האהייטס אדיוטאנט APOLLO — דאס בערג-מיידעל CORSO — אפטייק-דיזשור היינטיגע נאכט דיזשורירט די אפטייק קאספושיקאווסקי, רינעק

Kino „APOLLO“
wyświetla wielkie arcydzieło p. t.
Adjutant jego Wysokości
z Vlastą Burjanem
Ceny wszystkich miejsc — za wyjątkiem łóż — **49 gr.**